

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే బాలకాండే

॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

సమాగతాన్ భూపాలాన్పుష్యశృంగం చ విసర్జ్య సపత్నీకస్య రాజ్ఞః
స్వపుర్యామాగమనం శ్రీరామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నానాం
జన్మసంస్కారశీలగుణానాం చ వర్ణనం, రాజ్ఞః సభాయాం
విశ్వామిత్రస్యాగమనం సత్కారశ్చ

నిర్వృత్తే తు క్రతౌ తస్మిన్ హయమేధే మహాత్మనః |
ప్రతిగృహ్యమరా భాగాన్ ప్రతిజగ్మూర్యథాగతం || 1.18.1 ||

సమాప్తదీక్షానియమః పత్నీగణసమన్వితః |
ప్రవివేశ పురీం రాజా సభృత్యబలవాహనః || 1.18.2 ||

యథార్థం పూజితాస్తేన రాజ్ఞా చ పృథివీశ్వరాః |
ముదితాః ప్రయయుర్దేశాన్ ప్రణమ్య మునిపుంగవం || 1.18.3 ||

శ్రీమతాం గచ్ఛతాం తేషాం స్వగృహాణి పురాత్ తతః |
బలాని రాజ్ఞాం శుభ్రాణి ప్రహృష్టాని చకాశిరే || 1.18.4 ||

గతేషు పృథివీశేషు రాజా దశరథః పునః |
ప్రవివేశ పురీం శ్రీమాన్ పురస్కృత్య ద్విజోత్తమాన్ || 1.18.5 ||

శాంతయా ప్రయయౌ సార్థమృష్యశృంగః సుపూజితః |
అన్వీయమానో రాజ్ఞాఽథ సానుయాత్రేణ ధీమతా || 1.18.6 ||

ఏవం విస్ఫుజ్య తాన్ సర్వాన్ రాజా సంపూర్ణమానసః |
ఉవాస సుఖితస్తత్ర పుత్రోత్పత్తిం విచింతయన్ || 1.18.7 ||

తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు ఋతూనాం షట్ సమత్యయః |
తతశ్చ ద్వాదశే మాసే చైత్రే నావమికే తిథౌ || 1.18.8 ||

నక్షత్రేఽదితిదైవత్యే స్వోచ్ఛసంస్థేషు పంచసు |
గ్రహేషు కర్కటే లగ్నే వాక్పతావిందునా సహ || 1.18.9 ||

ప్రోద్యమానే జగన్నాథం సర్వలోకనమస్కృతం |
కౌసల్యాజనయద్ రామం దివ్యలక్షణసంయుతం || 1.18.10 ||

విష్ణోరర్థం మహాభాగం పుత్రమైక్ష్వాకునందనం |
లోహితాక్షం మహాబాహుం రక్తోష్ఠం దుందుభిస్వనం || 1.18.11 ||

కౌసల్యా శుశుభే తేన పుత్రేణామితతేజసా |
యథా వరేణ దేవానామదితిర్వజ్రపాణినా || 1.18.12 ||

భరతో నామ కైకేయ్యాం జజ్ఞే సత్యపరాక్రమః |
సాక్షాద్ విష్ణోశ్చతుర్భాగః సర్వైః సముదితో గుణైః || 1.18.13 ||

అథ లక్ష్మణశత్రుష్నో సుమిత్రాజనయత్ సుతౌ |
వీరౌ సర్వాస్త్రకుశలౌ విష్ణోరర్థసమన్వితౌ || 1.18.14 ||

పుష్యే జాతస్తు భరతో మీనలగ్నే ప్రసన్నధీః |
సార్వే జాతౌ తు సౌమిత్రీ కులీరేఽభ్యుదితే రవౌ || 1.18.15 ||

రాజ్ఞః పుత్రా మహాత్మానశ్చత్వారో జజ్ఞిరే పృథక్ |
గుణవంతోఽనురూపాశ్చ రుచ్యా ప్రోష్ఠపదోపమాః || 1.18.16 ||

జగుః కలం చ గంధర్వా ననృతుశ్చాప్సరోగణాః |
దేవదుందుభయౌ నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాత్ పతత్ || 1.18.17 ||

ఉత్సవశ్చ మహానాసీదయోధ్యాయాం జనాకులః |
రథ్యాశ్చ జనసంబాధా నటనర్తకసంకులాః || 1.18.18 ||

గాయనైశ్చ విరావిణ్యో వాదనైశ్చ తథాపరైః |
విరేజర్విపులాస్తత్ర సర్వరత్నసమన్వితాః || 1.18.19 ||

ప్రదేయాంశ్చ దదౌ రాజా సూతమాగధవందినాం |
బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ విత్తం గోధనాని సహస్రశః || 1.18.20 ||

అతీత్యైకాదశాహం తు నామకర్మ తథాకరోత్ |
జ్యేష్ఠం రామం మహాత్మానం భరతం కైకయాసుతం || 1.18.21 ||

సౌమిత్రిం లక్ష్మణమితి శత్రుఘ్నమపరం తథా |
వసిష్ఠః పరమప్రీతో నామాని కురుతే తదా || 1.18.22 ||

బ్రాహ్మణాన్ భోజయామాస పౌరజానపదానపి |
అదదద్ బ్రాహ్మణానాం చ రత్నౌఘమమలం బహు || 1.18.23 ||

తేషాం జన్మక్రియాదీని సర్వకర్మాణ్యకారయత్ |
తేషాం కేతురివ జ్యేష్ఠో రామో రతికరః పితుః || 1.18.24 ||

బభూవ భూయో భూతానాం స్వయంభూరివ సమ్మతః |
సర్వే వేదవిదః శూరాః సర్వే లోకహితే రతాః || 1.18.25 ||

సర్వే జ్ఞానోపసంపన్నాః సర్వే సముదితా గుణైః |
తేషామపి మహాతేజా రామః సత్యపరాక్రమః || 1.18.26 ||

ఇష్టః సర్వస్య లోకస్య శశాంక ఇవ నిర్మలః |
గజస్కంధేఽశ్వపుష్టే చ రథచర్యాసు సమ్మతః || 1.18.27 ||

ధనుర్వేదే చ నిరతః పితుః శుశ్రూషణే రతః |
బాల్యాత్ ప్రభృతి సుస్నిగ్ధో లక్ష్మణో లక్ష్మీవర్ధనః || 1.18.28 ||

రామస్య లోకరామస్య భ్రాతుర్యేష్టస్య నిత్యశః |
సర్వప్రియకరస్తస్య రామస్యాపి శరీరతః || 1.18.29 ||

లక్ష్మణో లక్ష్మీసంపన్నో బహిఃప్రాణ ఇవాపరః |
న చ తేన వినా నిద్రాం లభతే పురుషోత్తమః || 1.18.30 ||

మృష్టమన్నముపానీతమశ్నాతి న హి తం వినా |
యదా హి హయమారూఢో మృగయాం యాతి రాఘవః || 1.18.31 ||

అథైనం పృష్టతోఽభ్యేతి సధనుః పరిపాలయన్ |
భరతస్యాపి శత్రుఘ్నో లక్ష్మణావరజో హి సః || 1.18.32 ||

ప్రాణైః ప్రియతరో నిత్యం తస్య చాసీత్ తథా ప్రియః |
స చతుర్భిర్మహాభాగైః పుత్రైర్దశరథః ప్రయైః || 1.18.33 ||

బభూవ పరమప్రీతో దేవైరివ పితామహాః |
తే యదా జ్ఞానసంపన్నాః సర్వే సముదితా గుణైః || 1.18.34 ||

హ్రీమంతః కీర్తిమంతశ్చ సర్వజ్ఞా దీర్ఘదర్శినః |
తేషామేవంప్రభావాణాం సర్వేషాం దీప్తతేజసాం || 1.18.35 ||

పితా దశరథో హృష్టో బ్రహ్మ లోకాధిపో యథా |
తే చాపి మనుజవ్యాఘ్రా వైదికాధ్యయనే రతాః || 1.18.36 ||

పితృశుశ్రూషణరతా ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితాః |
అథ రాజా దశరథస్తేషాం దారక్రియాం ప్రతి || 1.18.37 ||

చింతయామాస ధర్మాత్మా సోపాధ్యాయః సబాంధవః |
తస్య చింతయమానస్య మంత్రిమధ్యే మహాత్మనః || 1.18.38 ||

అభ్యాగచ్ఛన్మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః |
స రాజ్ఞో దర్శనాకాంక్షీ ద్వారాధ్యక్షానువాచ హా || 1.18.39 ||

శీఘ్రమాఖ్యాత మాం ప్రాప్తం కౌశికం గాధినః సుతం |
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య రాజ్ఞో వేశ్మ ప్రదుద్రువుః || 1.18.40 ||

సంభ్రాంతమనసః సర్వే తేన వాక్యేన చోదితాః |
తే గత్వా రాజభవనం విశ్వామిత్రమృషిం తదా || 1.18.41 ||

ప్రాప్తమావేదయామాసుర్నృపాయేక్ష్యాకవే తదా |
తేషాం తద్ వచనం శ్రుత్వా సపురోధాః సమాహితః || 1.18.42 ||

ప్రత్యుజ్జగామ సంహస్తో బ్రహ్మణమివ వాసవః |
స దృష్ట్వా జ్వలితం దీప్త్యా తాపసం సంశితవ్రతం || 1.18.43 ||

ప్రహృష్టవదనో రాజా తతోఽర్ఘ్యముపహరయత్ |
స రాజ్ఞః ప్రతిగృహ్యార్ఘ్యం శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా || 1.18.44 ||

కుశలం చావ్యయం చైవ పర్యపుచ్ఛన్నరాధిపం |
పురే కోశే జనపదే బాంధవేషు సుహృత్సు చ || 1.18.45 ||

కుశలం కౌశికో రాజ్ఞః పర్యపుచ్ఛత్ సుధార్మికః |
అపి తే సన్నతాః సర్వే సామంతరిపవో జితాః || 1.18.46 ||

దైవం చ మానుషం చైవ కర్మ తే సాధ్వనుష్ఠితం |
వసిష్ఠం చ సమాగమ్య కుశలం మునిపుంగవః || 1.18.47 ||

ఋషీంశ్చ తాన్ యథాన్యాయం మహాభాగ ఉవాచ హా |
తే సర్వే హృష్టమనసస్తస్య రాజ్ఞో నివేశనం || 1.18.48 ||

వివిశుః పూజితాస్తేన నిషేదుశ్చ యథార్హతః |
అథ హృష్టమనా రాజా విశ్వామిత్రం మహామునిం || 1.18.49 ||

ఉవాచ పరమోదారో హృష్టస్తమభిపూజయన్ |
యథామృతస్య సంప్రాప్తిర్యథా వర్షమనూదకే || 1.18.50 ||

యథా సదృశదారేషు పుత్రజన్మాప్రజస్య వై |
ప్రణష్టస్య యథా లాభో యథా హర్షో మహోదయః || 1.18.51 ||

తథైవాగమనం మన్యే స్వాగతం తే మహామునే |
కం చ తే పరమం కామం కరోమి కిము హర్షితః || 1.18.52 ||

పాత్రభూతోఽసి మే బ్రహ్మాన్ దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి మానద |
అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితం || 1.18.53 ||

యస్మాద్ విప్రేంద్రమద్రాక్షం సుప్రభాతా నిశా మమ |
పూర్వ రాజర్షిశబ్దేన తపసా ద్యోతితప్రభః || 1.18.54 ||

బ్రహ్మర్షిత్వమనుప్రాప్తః పూజ్యోఽసి బహుధా మయా |
తదద్భుతమభూద్ విప్ర పవిత్రం పరమం మమ || 1.18.55 ||

శుభక్షేత్రగతశ్చాహం తవ సందర్శనాత్ ప్రభో |
బ్రూహి యత్ ప్రార్థితం తుభ్యం కార్యమాగమనం ప్రతి || 1.18.56 ||

ఇచ్ఛామ్యనుగృహీతోఽహం త్వదర్థం పరివృద్ధయే |
కార్యస్య న విమర్శం చ గంతుమర్హసి సువ్రత || 1.18.57 ||

కర్తా చాహమశేషేణ దైవతం హి భవాన్ మమ |
మమ చాయమనుప్రాప్తో మహానభ్యుదయో ద్విజ |
తవాగమనజః కృతోన్న ధర్మశ్చానుత్తమో ద్విజ || 1.18.58 ||

ఇతి హృదయసుఖం నిశమ్య వాక్యం
శ్రుతిసుఖమాత్మవతా వినీతముక్తం |

ప్రథితగుణయశా గుణైర్విశిష్టః

పరమఋషిః పరమం జగామ హర్షం || 1.18.59 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే బాలకాండే అష్టాదశః సర్గః ||